

terrene nobilitatis celsitudine præcellit, sed celestium nitore charismatum pulchrius elucescit. Illic secundo Cluniacum rediit, ibique festum Dominicæ Circumcisionis et Apparitionis devote peregit. Cui dum inter cætera sæpius ageret de vita et miraculis B. Hugonis, non quorumlibet chartulas super his profusius exaratas attendit, sed personas authenticas in medio Cluniacensis capituli præsentatas, de sancto que viderant et audierant validius attestatas, gratanter accepit. Episcopis vero et cardinalibus pariter assentientibus ad laudem et gloriam Domini nostri Jesu Christi natalem tanti confessoris tot et tantis virtutibus approbati festinum fieri papa decrevit. Die autem Epiphaniæ Domini processit papa solemniter coronatus, copioso pontificum et cardinalium choro constipatus. Huic Romana præsens militia more suo famulabatur. Hunc quam multi Burgundiæ nobiles sequebantur. Hunc celeberrimo apparatu suscepit obivus sacer Cluniacens. fratrum conventus, quem exultat humilitas, dilatat charitas, disciplina erudit, discretio munit. Eadem die communi suorum assensu assidentium largitus est felix papa Calixtus Cluniacensi Ecclesiæ speciali et proprie suæ ut abbas Cluniacens. semper et ubique Romani fungatur officio cardinalis, manuque propria ipse te papa annulo vestivit: ut sic manifestum appareat cunctis, quia tecum et tua Cluniacus solius pape Romani proprie propria censetur, quæ sub alterius jure pontificis, seu cujuslibet potestatis, providente Domino nec fuit aliquando, nec erit in futuro. Discessurus papa in crastinum, intrans Cluniacense capitulum, humilitate sua laudabili fratrum se orationibus commendavit, quos et benedictionibus confirmavit, et prædicti confessoris memoria recensita recessit. Ista me dixisse sufficiat, tuaque mihi gratia veniam tribuat. Sed ne tuam, precor, paternitatem offendat dum quiddam rogare te mea

A præsumit indignitas. Nosti, Pater, quia papa Cornelius martyr gloriosus Petri et Pauli ossa de Catacumbis levata, Pauli via Hostiensi, Petri in Vaticano sagaciter posuit. Eorum vero cineres studiose congruo recondens vasculo in monasterio Sancti Pauli tradidit venerandos. Hoc autem monasterium sequentibus annis commissum est sancto Oddoni, tuo prædecessori, ubi per eum aliquandiu Cluniacensis vigor ordinis radiavit. Tandem seditiosis urbe turbata motibus, quos illa civitas infausto usu creberime patitur; malis urgentibus monachi discedentes vas illud apostolicorum cinerum sacra secum pignora detulerunt, sicque Cluniacum propere pervenerunt. Diebus vero sancti Majoli monasterium Cluniacens. venerabilis Hugo Bituricensis archiepiscopus dedicavit, vasque prædictum apostolicorum cinerum in columna sub principali ara digne recondidit. Cum vero dieb., Pater, tuis, novo mirabili opere constructo monasterio, illud antiquum destrui, et claustra dilatari mandasti, tu prædictam aram immotam provide reservasti, et pro ea veteris caput monasterii divino usus consilio manere fecisti. Ibi enim, expertis sane credimus, orationis gratia et lacrymarum ubertas commode reperitur. Ibi correctione pia peccatorum sarcina deponitur. Ibi cineres apostolici, thesaurus, Pater, inestimabilis, frequenti reverentia visitantur. Quos quia sæpius orando requiris, te precor, licet trepidus, sed tua misericordia roboratus, ut ante sacresanctos cineres illos apostolicos mei aliquando memorari digneris, qui tuorum misereri non desinis. Sanctum quoque confessorem beatum Hugonem, dum prece supplicis sæpe commemoras, ut et matri illi, quam cum tribus filiis de Francia tecum adduxisti, matrem in Marciaco, filios ejus in Cluniaco pie suscepisti, subvenire dignetur, obtineas precor. Et quia multum locutus sum, condones obsecro.

DONATIONES PLÆ

CLUNIACENSIBUS FACTÆ SUB REGIMINE PONTII ABBATIS.

I.

Petrus Burgensis episcopus Cluniaco concedit et confirmat ecclesiam de Carandigna.

(MARTEN. *Anecd.* I, 246, ex chartario Cluniac. Colbert.)

Reverendissimo sanctæ Cluniacensis ecclesiæ conventui. PE., Dei gratia Ecclesiæ Burgensis episcopus, salutem, et sincerum in Christo amorem.

Quam sit pium et justum, ac fidei Christianæ consentaneum, viros religiosos honorare, juvare atque diligere, quantumque sit malum atque nefarium, animarum saluti contrarium, illos infestare, molestare, eisque jura sua auferre, prudentiam vestram non credimus ignorare. Hæc igitur consideratione sollicitus ecclesiam vestram, cujus ordo

bonæ opinionis longe lateque dilatatur, honorare, juvare, atque diligere proposui. Dono itaque vobis et Ecclesiæ vestræ Cluniacensi, et concedo et confirmo ecclesiam de Carandigna cum omnibus pertinentiis suis, quam quondam Aldefonsus, bonæ memoriæ imperator, pro remedio animæ suæ et parentum suorum vobis et Ecclesiæ vestræ contulit.

II.

Epistola Balduini comitis Flandrensis ad Pontium abbatem Cluniacensem. — Confirmat ei abbatiam Sancti Bertini

(MARTEN. *ibid.* p. 554.)

Domno P. reverendo sanctæ Cluniacensis Ecclesiæ abbati, BALDUINUS Flandrensis comes et CLEMENTIA comitissa, æternam in Christo felicitatem.

Cupientes ea quæ ad religionem pertinent firma permanere, ne videlicet bene inchoata callidus hostis valeat pessundare, serenitati vestræ notum facimus, concessionem illam, quam de ecclesia Sancti Bertini dominus meus Robertus comes adhuc vivens, me quoque annuente prædecessori vestro domno Hugoni piæ memoriæ abbati concessit, scriptoque firmavit, nunc etiam pro remedio animarum nostrarum, tam me, quam filium meum, jam libenter vobis vestrisque successoribus iterato concedere, ratamque per omnia, omni occasione seposita, fore. Porro ut hæc concessio nostra firma permaneat in conspectu principum, cum eorundem assensu eam firmavimus, atque sigilli nostri impressione subtersignari fecimus. S. Lamberti abbatis, S. Galterii thesaurarii, S. Rainerii notarii, S. Bernardi capellani, S. Alardi, S. Rotgerii castellani insulani, S. Galterii castellani Curtriensis, S. Raigerii dapiferi, S. Willelmi dapiferi, S. Ulrici pincernæ, S. Widonis.

Actum anno Domini 1112, in villa Yprensi, pridie Idus Aprilis.

III.

Charta Guillelmi Bisuntinensis archiepiscopi de Alta-Petra.

(*Bibl. Cluniac.*, p. 577.)

GUILLELMUS, Dei gratia sanctæ Bisuntinensis Ecclesie archiepiscopus, venerabili Patri domno Pontio Cluniacensi abbati, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Pastoralis officii est ut evellat et destruat, ut disperdat et dissipet, ut ædificet et plantet. Quia ergo ad hoc nos præfecit populo suo omnipotens Deus, ut vineam Domini Sabbathi disciplinis regularibus excolamus, ut vitia evellere, superflua destruere, virtutumque plantaria inserere studeamus; dum hoc viribus nostris sine coadjutoribus adimplere non possumus, oportet nos agricolas peritos virtutum viros undecunque conducere, qui usque ad vesperum viriliter laborantes ad ubera nostræ consolationis sub umbraculo divinæ protectionis confugiant, et nobiscum labores manuum suarum manducantes, æternæ beatitudinis denarium sibi et nobis adquirant. Et quoniam Cluniacensis Ecclesia præ cæteris Galliarum Ecclesiis hujusmodi spiritalis agriculturæ peritissimos agricolas, et multo plures habere cognoscitur; venerabilis fratris nostri Walcherii Gigig. prioris petitionibus annuentes, Alta-Petrensem ecclesiam religione quondam monastica destitutam, tibi Deo dilecte Cluniacensis abbas, sanctissimoque ejusdem loci conventui dedimus, concessimus ad inhabitandam, et in religione monastici ordinis Deo auctore vigilantius informandam. Actum Bisuntii in ecclesia S. Joannis, laudante Pontio Alta-Petrensi priore, domno Stephano ejusdem Ecclesie canonico et Bisuntino cantore, domno Mainerio decano, domno Bernardo magistro, domno Manasse archidiacono, Stephano thesaurario, Burcardo et Hugone archidiaconis, et aliis multis. Postea Cluniaci in Idus Augusti per memetipsum in

capitulo vestro interfui, et id ipsum cum his qui mecum aderant, laudavi et confirmavi, salvis justitiis et debitis consuetudinibus nostris. Nunc quoque per præsentis privilegii paginam præfatam Alta-petrensem ecclesiam vobis vestrisque successoribus cum omnibus appenditiis suis laudamus, concedimus, et confirmamus, salvis ut prædiximus justitiis et debitis consuetudinibus nostris. Sane si quælibet persona potens vel impotens hujus nostri privilegii paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, donec satisfactione congrua emendaverit, aliena a corpore et sanguine Domini fiat, et in extremo examine districtæ ultioni subiaceat; conservantibus hæc, pax et tranquillitas. Amen.

IV.

Charta Amelii episcopi Tolosani, de ecclesia Sanctæ Columbæ.

(*Ibid.*)

Ego AMELIUS, Dei gratia Tolosanus episcopus.

Recognoscentes ecclesiam Sanctæ Columbæ, quæ in Tolosano sita est territorio Cheroorbensi juxta fluvium Herz, juris esse S. Petri Cluniacensis cenobii, in manu domni Pontii abbatis ipsam ecclesiam Sanctæ Columbæ cum ecclesiis ad eam pertinentibus Cluniaco restitui, salva justitia Tolosane Ecclesie. Hoc autem feci pro multa multumque chara dilectione, quæ inter nostros majores et Cluniacenses Patres ab olim usque nunc conservatur, et pro sincera vereque germana amicitia, quam cum prædicto abbate specialiter habeo et habere semper curabo: et ut particeps esse merear Cluniacensis fraternitatis in cunctis beneficiis eorum. In quo bono omnes legitimos successores meos, qui hoc factum et hanc chartam laudaverunt, particeps esse volo et oro. Hoc factum laudaverunt canonici nostri Tolosane sedis, Arnaudus Willelmus archipresbyter cum cæteris. Vicecomes quoque Bernardus Atton ipsam ecclesiam cum pertinentiis suis reddidit, et novam inde donationem fecit Cluniaco in manu nostra, et in manu prædicti abbatis, quantum ad ipsum pertinere poterat: concedens ut quicumque feudaliu suorum de bonis prædictæ ecclesie Sanctæ Columbæ aliquid possidebat, se volente restitueret. Sed et frater meus Petrus Reimundus, et uxor ejus Adila, quæ soror erat prædicti abbatis, quidquid de bonis ecclesie habebant, gratis restituerunt: simulque et filium suum puerum, Willelmum nomine, in Cluniaco futurum monachum donaverunt.

Signum Amelii Tolosani episcopi, qui ecclesiam Sanctæ Columbæ cum pertinentiis suis Clun. redonavit, et laudavit, et chartam istam inde firmavit.

Signum Raimundi Auscorum archiepiscopi, qui ad utramque donationem, episcopi scilicet atque vicecomitis præsens fuit.

S. Arnaldi Raimundi præpositi.

S. Arnaldi Willelmi archipresbyteri.

S. Isarni Frigidilensis prioris.

S. Willelmi capellani.

S. Bern. Atton. vicecomitis.

S. Bern. de Villamodi.

Porro alii quamplures monachi, et clerici, et milites, exstiterunt testes.

Actum apud Sanctam Eulalam prope Carcassonem in manu domni Pontii Cluniacensis abbatis, anno ab Incarnatione Domini 1110, sub domno Paschali secundo, regnante Ludovico, rege Francorum.

Albertus Theutunicus rogatus scripsit.

V.

Charta Riquini provisoris Tullensium, de Frondonensi cella.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus sancti, Riquinus, Dei gratia ^B provisor Tullensium, Pontio abbati Cluniacensi, ejusque successoribus regulariter promovendis in perpetuum.

Apostolicæ dignitatis sublimitas tanto propensiori studio a cunctis est fidelibus incessanter honoranda, quanto constat evidentius quoniam eorum meritis et doctrina, ut sol et luna sancta refulget Ecclesia, quæ fundata super petra hæreticæ pravitatis irritamenta respuit, nec recipit blandimenta. Cum igitur omnibus, quos Rex cælestis regni, et gloriæ suæ consortes instituit, piæ devotionis sit adhibendum studium; instantius tamen ei præcordialis desiderii licet vigilanter impendere famulatum, cui Deus Ecclesiæ sanguine suo redemptæ specialiter constituit principatum, qui post Deum custos gregis et pastor exstat ovium, janitor cæli, et princeps apostolorum. Denique beati Petri nomine et titulo triumphaliter insignita, sub prærogativa religionis fulget incomparabiliter sancta Cluniacensis Ecclesia: quæ clausis et depressis oculis carnalibus, fervore spirituali docet inhianter contemplari cælestia, quæ summi Patrisfamilias, ut vere dicam, universalis domus est, et curia in qua Deo sacra laudum resultant præconia. Ab hac siquidem felicitur, et inexpugnabili exercitu, Jerusalem superna ægmina sibi assumit purpurea, quæ super thronos judicantium ordinum residendo gestant florentia sarta. Felix satis et beata devotio tam celeberrimæ congregationis, et Ecclesiæ obsequiis, et cultui fideliter inservire. Cujus ego licet indignus beneficii, et orationum exsecutor et particeps cupiens existere, hanc pro modulo meo necessariis ampliare sumptibus, et quæ in nostra diocesi possidebant tenore canonico proposui stabilire. Ad perpetuam itaque monasterii tui pacem, Pontii in Christo dilectissime filii, manifestamus posterorum notitiæ determinationem causæ Frondoni cellæ nostris temporibus definitæ. Abbas denique Mediani Monasterii Bertricus nomine in generali synodo nostram censuram adiens querimoniam movit super Wicardo priore Frondonensis cellæ, asserens quoniam Odoinus vir illustris sancto Petro Mediani monasterii coram liberis testibus de cella illa donum et investituram

^A fecisset; sed facta postmodum retractatione, Cluniacensis Ecclesia eam irrationabiliter, etiam præsumptuose invasisset: præfatus siquidem Odoinus ibidem tunc præsens hoc omnimodis denegavit, etiam se nunquam Ecclesia Mediani Monasterii inde donationem fecisse, productis liberalibus testibus jurare proposuit. Prior autem usus prudentiori consilio, abbatem suum, ut res exigebat, super hoc consulturus, usque ad proximam synodum inducias petiit, quas cum prolixitate itineris, tum remotione abbatis, usque ad tertiam synodum, ingruente rei difficultate protraxit. Tandem igitur in medio totius synodalis conventus, protulit chartam felicitis prædecessoris nostri piæ memoriæ Pibonis sigillo insignitam, in qua continebatur, quod per manum prædicti pontificis domnus Odoinus de cella Frondonensi, etiam omnibus appenditiis suis, sancto Petro Cluniacensi liberaliter donationem fecisset, et etiam abbas Cluniacensis jam fere per xxx annos sub sua dispositione quiete possedisset. Super hoc et ipso Odoinus ultimo se constanter intulit, et hæc ita se habere, adhibitis sex liberalibus testibus jurejurando probavit. Tam evidenti ratione, tam probabili discussione abbas Mediani monasterii, vana spe frustratus, recessit. Prior vero Cluniacensis, quod nostri erat officii super hoc fieri postulavit. Banno ergo Dei et nostro, auctoritate etiam pontificali sancimus, et interdicimus, ne aliquis deinceps Ecclesiæ Cluniacensi pro cella Frondonensi calumniam moveat: alioquin maledictionem extremæ districtiois in anima sua inveniat, nec habeat partem in sorte electorum Dei, nisi digne satisfaciens resipiscat. Tibi autem et omnibus tuis in suo sancto servitio concedat divina miseratio perseverantiam propositi salutaris: detque Dominus faciem vestram ut adamantem et silicem, ut cum magna libertate possitis objurgare domum exasperantem. Ad excludendam itaque omnem imposterum controversiam, fieri decrevimus hujus descriptionis paginam, quam sigillo nostro legitime confirmantes, signis et testimonio nostrorum fidelium tradidimus roborandam.

Signum Riquini episcopi.

S. Theomari abbatis S. Mansueti.

S. Vindrici abbatis.

S. Apri.

S. Stephani primicerii.

S. Berengarii decani.

S. Hugonis archid.

S. Gotberti archid. et cantoris.

S. Odoini.

S. Theoderici de S. Hilario.

S. Theoderici de Calvo-monte.

S. Equini de Barbani-villa.

S. Girardi de Blanteriis.

S. Adelini de Girancort.

S. Galteri de Calvo-monte.

S. Galteri et Theoderici fratris ejus de Vinrcort.

Acta sunt hæc Tulli in synodo generali, in ma-

jori Ecclesia S. protomartyris Stephani, anno ab A Incarnatione Domini 1111, ordinationis vero nostræ indictione iv, epacta ix, concurrente vi, imperante Henrico IV, regnante Domino nostro Jesu Christo feliciter. Amen.

VI.

Willelmus Petragoric. episcopus dat Cluniaco et Pontio abbati ecclesiam S. Theodori de Rocabou-

(Gall. christ. nov. II, 486.)

Willelmus, Dei gratia Petragoricensis episcopus, venerabili abbati Cluniacensis monasterii domino Pontio, et successoribus ejus regulariter substituendis in perpetuum.

Sapientium auctoritate provisum est temporum suorum gesta styli officio perpetuare, ne posteritas memoria obliterari futurorum intercapedine queat. Notum itaque tam presentibus quam absentibus presentis scripturæ apicibus fieri volo, quod ego ex officii nostri necessitate erga omnes diœcesis nostræ ecclesias curam gerens, et in eis religionis jura conservari desiderans, dono et in perpetuum habendam concedo, Deo et sancto Petro apostolorum principi, domno quoque Pontio abbati supradicti monasterii et successoribus suis, ecclesiam

S. Theodori de Rocaboucourt, consilio clericorum Petragoricæ sedis, Willelmi scilicet de Nancelart, Arnaudi, Willelmi, Iterii de Sauzet, et aliorum plurimorum qui nobiscum intererant, dantibus pariter et concedentibus canonicis ejusdem ecclesie, Iterio videlicet, Gardra, et Helya de Sauzet, Petro Iterio, Geraldo Ferrono, atque Petro Hugone aliisque quam pluribus; laudante etiam atque confirmante domno Girardo Engolismensi episcopo, et sanctæ Romanæ ecclesie legato, presentibus clericis Engolismensis ecclesie Ricardo, et Willelmo fratre suo ejusdem legati nepotibus, Eudrardo vero capellano, atque Theaumo ejus notario. Ut autem donum istud absque alterius calumnia certum habeatur, et ratum perduret, hanc cartam sigilli nostri munimento consigno, et prædictum abbatem Cluniacensem investio; sub eorundem clericorum nostrorum testimonio: monachorum vero Pontii prioris de Berbezil, Geraldi Roberti prioris de Monte-Berulfi, Arnaudi prioris de Rocenac. Factum est autem hoc donum anno ab Incarnatione Domini 1121, Calixto papa in sede apostolica presidente, atque in Francia Ludovico rege regnante, ubique Domino Jesu Christo imperante. Amen.

ANNO DOMINI MCXXV

PETRUS LEONIS

ET

GREGORIUS

S. R. E. LEGATI

PETRI LEONIS ET GREGORII EPISTOLÆ

(MARTÈNE, *Ampliss. Collect.* 1, 687 et 697, ex. ms. S. Vedasti)

I.

Epistola Petri Leonis (1) presbyteri, et Gregorii S. Angeli diaconi, cardinalium, ad Angeltraunum episcopum Ambianensem. — Ut curet S. Vedasto Attrebatensi restitui altare de Campaniolis.

(Anno 1125.)

P. Leonis presbyter et G. S. Angeli diaconus, sedis apostolicæ cardinales et legati, venerabili fratri A. Ambianensium episcopo salutem.

Charissimus frater noster abbas Sancti Vedasti plurimum nobis conquestus est, quod Wido miles quoddam altare de Campaniolis de jure Sancti Vedasti in potestatem Mosteriolensis monasterii transferret, quod omnino rationi et auctoritati sancto-

rum repugnat; propterea fraternitati tuæ mandamus atque præcipimus, ut idem altare in prædicti S. Vedasti monasterii jus et potestatem restitui facias.

II.

Epistola Petri Leonis presbyteri et Gregorii sancti Angeli diaconi, cardinalium, ad A. Aquincinctensem abbatem. — De hospitibus a relicta Balduini ecclesie beatæ Mariæ concessis.

(Circa 1150.)

P. Leonis presbyter et G. Sancti Angeli diaconus, sedis Apostolicæ cardinales et legati, venerabili fratri A. Aquincinctensi abbati, salutem et dilectionem.

Actionem negotii inter beatæ Mariæ canonicos et

(1) Postmodum Anacleti antipapæ, qui de papatu cum Innocentio II contendit.